FEMEIA ŞI DUMNEZEU ÎN POEZIA LUI ION MINULESCU

Oana Iuliana ILINCA-ŞTEFĂNESCU
Universitatea de Medicină şi Farmacie, Craiova

Résumé : *Quand on parle d'amour dans la poésie de Ion Minulescu, on n'oublie pas de penser au romantique Lamartine et à Musset.*
Cet article est premièrement une parallele entre symbolisme, modernisme et romantisme en tant que l'histoire d'amour et de croyance. On parlera donc, tour à tour d'Eminescu qui apportait sa bien aimée dans la forêt, de Verlaine qui compare la femme qu'il aime à un gros dahlia, de Baudelaire qui évoque les perversités inédites et on arrive finallement à Minulescu.
Par une étrange évolution de l'âme, la femme redevient dans la poésie de Ion Minulescu une vision néo-romantique, divine.
Mots-clés: *modernisme, romantisme, symbolisme*

Când vorbim de iubire în poezia lui Ion Minulescu, nu putem să nu amintim şi de romanticul Lamartine şi de Musset.

Astfel iubirea melancolică a romanticului Lamartine, cel care idealizase femeia până la divinizare, - deviază prin Musset, reuşindu-se astfel o nuanțare a decadenței romantismului – sub influența unor misogini recunoscuți ca Schopenhauer, Nietzsche, Strindberg – aceştia din urmă nemaivăzând în femeie un înger, ci din contră, o ființă perversă, mincinoasă şi crudă.

Decadentul ştie însă că « Frumusețea femeii se află în nervii bărbatului. » În cele din urmă, Rimbaud ajunge la concluzia că « Dragostea trebuie reinventată ... »

Femeia fiind în viziunea unora o finnță rea, modernul se îndepărtează de sufletul ei. Însă, această depărtare de suflet, aduce cu sine o apropiere pătimaşă de trupul ei, iar iubirea eterică de altă dată se reduce acum la : „Vom petre'întreaga noapte mângâindu-ne cu dinții" şi la cea mai fizică dorință „ca felinele".

Eminescu la rândul său îşi chema iubita în codrii, visând la o floare albastră pe malul lacului romantic; în timp ce Ion Minulescu îşi întâlnea curtezana pe pavajele umede de ploaie, sub privirea indulgentă şi mioapă a felinarului:

„ Plouă,
Pe trotuarul negru felinarul desenează
O enormă violetă –
Violetă ca umbrela japoneză ce-ncadrează
Chipul ei oval şi palid
De nocturnă şi cochetă
Magdalenă " (Triptic banal)

Tot astfel, Verlaine compara curtezana cu o dalie grasă, Charles Guérin vagabonda pe ulițele:

„Où la prostituée écume les ténèbres."

Asemeni lui Baudelaire, decadentul nostru evocă perversități inedite, senzații rare, tot acel „libido" etern şi veşnic nou. Astfel, în fiecare zi de întâi mai o necunoscută cânta „din balconul evocatorului Versailles", - altădată văzut ca templu al dragostei rafinate:

„Lesbos mi-a dedicat un templu,

BDD-A5420 © 2006 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:19 UTC)

Citera, altul,
Iar Corintul
Mi-a dăruit Arhipelagul cu toate florile
Şi-argintul
Monezilor cu efigia lui Eros - blond" (Romanța necunoscutei)

Necunoscuta aceasta simbolizează iubirea profană, odinioară glorificată. Cântecul ei evocă de această dată gloria moartă printr-un colorat procedeu istorico-geografic: din Orient a trecut în „sicriul de pergament" al Artei iubirii la Roma; caravanele arabe au purtat-o sub coviltire; în Florența a fost purtată „în taină prin parcul roşiilor crini"; Veneția i-a oferit gondola; pe când în Vatican, Voluptatea profana „pontificatul alcov de purpură". Astăzi, însă:

„Parisul n-a coborât pe bulevarde,
Iar restul marilor oraşe moderne, mă privesc
cu milă –
O vagaboandă ce se vinde mulțimei pe monezi,
de argilă."

Banalizata dragoste fizică de azi, nu potoleşte însă dorul de necunoscut şi de raritate al poetului. Şi atunci, în sufletul nou ia naştere ceva nou. Oricât de urâtă şi de trupească ar fi viziunea dragostei la decadenți, el tot visează la o castitate ideală, care va deveni catolicism la Verlaine, misticism şi panteism la poeții simbolişti mai noi. Aceasta este raza ce va umple nihilismul lor sufletesc. Astfel, Guérin îşi ordonă în public să fie ateu, cu acelaşi cinism cu care Ion Minulescu declară:

„În gesturi port sfidarea a tot ce-i Dumnezeu."

Dar, uneori, decadentul francez încearcă să se elibereze şi să alunge departe de el „brățara grea a voluptăților ..."

Este aspirația pornită din nihilism sufletesc spre castitate. Dorința de purificare a viciosului Verlaine şi-a regăsit liniştea întru-un Dumnezeu catolic, iar scepticismul lui Ion Minulescu nu are leac. Pentru a-şi calma dorul de puritate, Ion Minulescu va adora „o fantomă de dragoste", un ideal inexistent de femeie, la fel cum au iubit şi romanticii de la Chateaubriand până la Samain. Poetul dă impresia că-şi vede imaculata viziune aievea, întruchipată în orice trecătoare ce poartă doliu, doliu ce pare să întunece restul de dorințe voluptoase, sau vagile semne ale unei voluptăți negustate. Pe ea a văzut-o de mult, vaporoasă , trecând „ca-nfiorarea unei umbre pe-nserate".

„A trecut.....
Era'mbrăcată ca miresele lui Christ
Când coboară-ngândurată albul treptelor tocite.....

A trecut.....
Şi'n umbra celei ce purta cu ea secretul
Frazelor tulburătoare de seninuri fără pată,
Am rămas să-i sorb parfumul
Şi să descifrez regretul
Asfodelelor fanate ce-i căzuseră din piept....." (Celei din Urmă)

Şi în urma ei, pătruns de vraja aceasta de o clipă , poetul se întreabă trist:
„Cine-a fost fantoma –n doliu cu ochi mari de dezgropată?

N-o fi fost necunoscuta ce m-aşteaptă
Şi-o aştept?"(Celei din urma)

BDD-A5420 © 2006 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:19 UTC)

Poate că reprezenta idealul dragostei dorite, limanul viselor de puritate ale lui Ion Minulescu.

Printr-o ciudată evoluție sufletească femeia redevine în poezia lui Ion Minulescu o viziune neoromantică, dumnezeiască. Dar în încercarea sa de a reda această viziune nouă asupra dragostei, Minulescu a continuat să rămână un poet decadent, minor.

Wagner şi „transpozițiile sale de artă", caracterizează nu numai poezia lui Ion Minulescu ci şi a tuturor epocilor de decadență. Drama lui Wagner este fuziunea mai multor arte: muzică, poezie, pictură şi sculptură. Există între muzică şi poezie sau între poezie şi pictură anumite zone obscure în care artistul poate realiza de pildă muzică sau pictură sau, de ce nu sculptură în versuri. Sunt zonele în care se mişcă arta decadentă. Chénier sculpează o figură de Tanagra; Henri de Régnier lucrează un vas antic de lut. Între toți aceştia, pentru Ion Minulescu iubita este o statuie bizară:

„Tu pari o Venus de la Milo
Ce-şi cată brațele ..."(Celei care trece)

Dar este deseori cuprins de îndoială în ceea ce priveşte iubirea sa :

„Tu crezi c-a fost iubire adevărată.....
Eu cred c-a fost o scurtă nebunie.....
Dar ce anume a fost,
.....
Noi nu vom şti-o poate niciodată....."(Celei care pleacă)

Dragostea sa nu este însă nimic altceva decât un vis, iubita sa este ceva inexistent . Ion Minulescu continuă însă să o cânte în versuri:

„A fost un vis,
Un vers,
O melodie,
Ce n-am cântat-o , poate, niciodată....." (Celei care pleacă)

Atunci când iubeşte, însă, Minulescu are viziuni de-a dreptul picturale legate de iubita sa:

„Cu mâini subțiri şi albe ca mâinile de sfântă
Pictată pe-un perete de templu bizantin ..."(Acelei ce va veni)

Şlefuieşte lucruri prețioase, amintind astfel de îndemnul dat de Mallarmé poeților, ca versurile lor să fie „Une virtuelle trainée de leux sur des pierreries":

„Şi-n cinstea ta, -
Cea mai cinstită din câte-n lume au fost cântate,
Din fiecare vers voi face
Câte-un breloc de-argint, în care
Gândurile-mi vor sta alături ca nişte pietre nestimate
De-apururi încrustate-n bronzul
Unei coroane princiare." (Odeletă)

Şi orchestrează iubitei simfonii barbare:

„- Ce glas de clopot –
Ce glas de clopot spart şi ruginit!
.....
Ascultă-l bine ...
Tu ce porți pe buze purpura-nserării
Şi-n glas cântă crepusculare ...!(Celei Învinse)

Dar poate că aşteptata necunoscută ce întruchipează năzuința poetului spre puritate, a redevenit cândva reală, aşa cum a văzut-o în visurile lui. Şi târziu într-o zi

BDD-A5420 © 2006 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:19 UTC)

ploioasă, plimbându-se alături de ea, poetul şi-a dat seama că atâta năzuinţă şi voluptate a lăsat în sufletele amândoura un sentiment de gol, de oboseală:

„În oraşu-n care plouă
De cinci ori pe săptămână
Un bătrân şi o bătrână
- Două jucării stricate –
Trec ţinându-se de mână ..."(Acuarelă)

Despre femeia din poezia minulesciană se poate vorbi însă foarte mult. Ea este prezentă în majoritatea poeziilor sale , este am putea spune omniprezentă, sub forma ei reală sau ca o fantomă , dar în mod sigur iubită sau amantă a poetului.

Aceasta este drama cu care s-au confruntat toţi poeţii din frământata generaţie lui Ion Minulescu, şi – poate drama tuturor celor însetaţi de viaţă şi de ideal.

Bibliografie:

1. Călinescu, Matei – Conceptul modern de poezie
2. Dănciulescu, Sina- Poetica Minulesciană , Interpretări critice, Craiova, Scrisul Românesc, 1986
3. Goldi, Ladislau- Introducere în istoria versului românesc, Bucureşti, Minerva, 1971
4. Manolescu, Nicolae- Metamorfozele poeziei, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1968

BDD-A5420 © 2006 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:19 UTC)